

SEMĂNĂTORUL

REVISTĂ LITERARĂ SĂPTĂMINALĂ

Redacția și Administrația:
BUCUREȘTI
Strada Regală, 6

DIRECTORI:
A. VLAHUȚĂ și G. COȘBUC

ABONAMENTUL:
10 Lei pe an

CĂRȚI PENTRU POPOR

Cînd străbați frumoasele sate ale Bucovinei și vezi, scrise cu slove mari, pe-o tablă veche bătută 'n păretele unei căsuțe din marginea șoseliî, vorbele: «*Cabinet de lectură*», nu știu ce sentiment de adîncă, neașteptată bucurie îți umple inima și te înviorează. E ca și cum atunci ți s'ar lumina de-o dată, că ființa neamului tău e cu mult mai puternică și mai întinsă de cît o credeaî, că limba și dulcea doină strămoșască răsună cu mult mai departe — dincolo de hotarele de azi ale țării tale. Ți-e drag să știi că oamenii aceia 'nalți, cu pălării mari și cu privirea așa de blîndă, sînt frați de-ai tăi, vorbesc și simt ca tine. Te oprești cu gîndul la ei, la vieța lor. Îi vezi Dumineca și 'n serile de iarnă viind la «cetanie». Iată-î strînși ca 'ntr'o biserică, unii pe lăviți, alții în picioare, — în fund, la o măsuță, un băetan mai răsărit citește frumos, toți ascultă cu evlavie, inimile bat mai tare, ochii se umezesc de lacrimi: prin glasul lui sonor și cald vorbesc Bălceștiî și Bolidintinenii, sfătosul Creangă și fermecătorul Alexandri... Acolo, pe pămîntul acela înstrăinat, strălucesc mai viu mărgăritarele literaturii noastre. Acolo, în sufletele acelea depărtate, atinse de doruri necunoscute nouă, răsună mult mai duios, mai puternic și mai profund cîntecele poeților noștri. Doar în cîntecele acestea binecuvîntate mai trăesc o clipă cu noi oamenii aceia, — în ele respiră cu nesaț parfumul patriei noastre, și se simt ast-fel și ei învăluți în marea vieță romînească.

Te 'ntorcî apoi cu gîndul la tine-acasă, îți vezi satele triste, vezi pe țaran abătut, petrecîndu-și sărbătorile în circîmă,

străin încă de binefacerile școlii, străin de grijile și de aspirațiile noastre, străin de tot ce s'a gândit și s'a scris în limba lui, trăind de azi pe mâine, mai mult vegetind de cît trăind, — neștiutor de trecutul lui, de însemnarea lui pe lume, de chemarea lui în viitor. Ș'atunci îți dai seamă de cită depărtare s'a pus între orașele și satele noastre — aproape o despicare în două a neamului românesc: de-o parte noi «surtucarii», — cu iluziile, cu îndemănările bugetului și cu tot aparatul sclipitoareii noastre civilizații, de altă parte el «plugarul», cu nevoile, cu uritul și cu circîma lui plină de otrăvuri. Atunci înțelegi pe ce munc'ar trebui să se aștearnă nu numai conducătorii noștri politici, dar toți frunțașii gândirii, toți scriitorii, toți oamenii de inimă ai neamului acestuia, toți ar trebui să se însuflețească de-aceeași grijă, de-aceeași adincă preocupare: deșteptarea poporului, introducerea lui definitivă în istoria desvoltăreii noastre naționale.

— Ar fi timpul ca literații noștri, ei mai ales, să-și îndrepte luarea aminte și toată dragostea lor spre popor! Cite lucruri frumoase nu s'ar putea scri anume pentru el! Icoane din trecut, întîmplări vitejești, isprăvi de acelea cari-ți înalță sufletul, scene din viața de la țară, pilde și învățături sănătoase date într'o formă atrăgătoare, puterea providențială a unui primar ideal, a unui proprietar, a unui preot, a unui învățator, așa cum îi visăm, și cum ar trebui să fie oamenii aceștia, — bunătatea, jertfele, munca, și isbinzile lor, întrupate în povestiri calde, sugestive, așa ca cititorul să se simtă mișcat ca de lucruri văzute aevea, și să capete îndemnul de a-și aduce și el partea lui de bine pe lumea asta, de a se face și el folositor cu ceva țării și neamului lui.

Cărți, cărți pentru popor! Acolo e un suflet mare care cere lumină. Acolo staū genii ascunse, gata să zbucescă, asemenea isvorului care-aștepta în stîncă lovitura de toiag a lui Moise. Acolo-i puterea și viitorul nostru.

A. VLAHUȚĂ.

SONET

Te uită, frunza pică irosită,
 Și vîntul geme prohodind departe!
 Puțină vreme încă ne desparte
 De iarna tristă, — prea curînd sosită.

Ca un palat pustiî cu geamuri sparte
 Pădurea noastră tace părăsită;
 Eû singur cînt cu vocea obosită
 Și trec prin încăperile-î deșarte.

S'aû dus privighetorile măestre,
 Pustiî e cuibul blindei turturele;
 Ah, unde-î șuerul mierliței sure!...

Pierdut din stolul mindrei lor, orchestre,
 Ce trist răsună cînturile mele
 In liniștea adîncă din pădure...

ST. O. IOSIF.

1812

OSTAȘ FARA VOE

Era în vara anului 1877, ne duceam la o moșie a noastră pe malul Prutului. Ajungem cam pe la ameză și poposim în păduricea de la prisacă. Ese dintr'un bordeiî un moșneag chipeș și ne urează bun sosit.

— Ești de mult pe-aici, moșule?

— He... Hei! De mult cucoane, de pe vremea volintirilor. Eû am fost nouă ani muscal...

— Cum muscal? Ostaș vreaî să zici?

— Ostaș fără voe la blăstămații de muscali... Cît pămînt am umblat eû! Am fost și în țara francezului! Că ne-a purtat împăratul Alexandru patru ani în capăt, numai în răsboaie.

— Apoi bine moșule, D-ta nu ești Rus?...

— Nu, și uite cît mă vezi de Român, am fost granadir ș'am luptat în oastea lui Napolion, la Mosc, la Lipsca și la Väterlău.

Vă'nchipuiți mirarea mea. Un om care a văzut pe «*Napoleon cel mare*», care s'a luptat cu garda imperială (Les Grogards)! Iată ce-va cu care nu te'ntilnești în toate zilele.

— Ia spune, moșule, că asta-î minunată istorie.

Își pune un cărbune'n lulea, îl tipărește cu degetul și 'ncepe :

— Apoî eram noi pe atunci flăcăi, așa cam de seama D-tale, să fi tot avîut 22 de ani. Satul, nu mai era'n groapa ceia, unde e astă-zî, ci sta mîndru colo pe deal, cu așezări gospodărești. De jur împrejur erau pe aici păduri de stejari de se'nindeau și dincolo de Prut și se'npreună cu codrii Tigheciului.

Doamne! par'c'a fost erî. Tăbărise muscalii 'n țară că nu mai vedeai de cît mantale lungi și căciule brumării din Nistru pînă'n Milcov și de vr'o doi ani nu mai plăteam dări lui Vodă, ci zapciilor împărătești, — și ce dări! ne vindea și cenușa din vatră, iar cînd nu mai avea omu de unde plăti, atunci... vai de pielea lui, îl puneau să tragă la jug și subt vinătaî de cînt se prăpădea mîndreță de romîn, în cazne, mai rău de cît o vită.

Pierise'n noi și inimă și vlagă. Ne subseseră lipitorile de greci, acum venise muscalii să stoarcă ce bruma mai era de stors.

În ce vremuri, Doamne, ne-am petrecut noi tineretele!. Ogoarele erau pustii, nu vedeam satul cu lunile, cite-odată veneam acasă noaptea, pe furiș și ca niște hoți ne prădam noi singuri avutul nostru.

Birlogul ni era în codru, sub strașină de frunze și numai prin poene mai vedeam cite-o licărire de soare.

Cu vre-o cite-va luni înainte de Sîn-Petru, nu știu din ce pricină, s'aû tras așa de-odată oștile moschicești din Moldova. Cu mare bucurie am eșit atunci și noi sub cer deschis, la lucrul cîmpului, dar primă-vară ca aceea n'am mai pomenit! De vînt, de arșită se uscaseră isvoarele. Trecăi Prutul fără vad, așa de mică ajunsese apa 'n matca lui, iar codrul par'că era ars. Și bietecele vite mînceau țărîna pe imășurile uscate de îți era mai mare mila, iar noi prin sărături săpam șanțuri adînci, că doar vom da de-o găleată de apă.

De-o așa mare nevoie ne am ridicat și ne-am cărăbănit cu tot avutul nostru în Buceag; pribegeam prin mijlocul mlăștinelor și a bălărilor înalte de nu se vedea omul de-a călare. Acolo ne așteptau alte nenorociri, dobitoacele aveau ce paște, dar de noi era rău că se legaseră frigidurile de capul nostru, și așa bolnavi trebuia să facem strajă, să ne apărăm în contra lupilor hămesiți și să stăm gata la năvălirile Tătarilor, pe cari-î simțiam de departe cum vin, numai după trosnetul și mișcările 'n valuri ale stufului care ferbea de forfotul călăreșilor nevăzuți ce-și făceau drum ascuns prin desime. Dar

iată că ne vine știre din Moldova c'a nceput să se îndrepte vremea, că din căderea ploilor, holdele răsărite sunt mîndre și că, de-o da Dumnezeu toamnă lungă, vor fi și roade de prisos.

Și-am pornit înspre satul nostru. Și-am mers zi și noapte s'ajungem mai iute acasă. Da cînd ne-am apropiat de Prut ce să vedem noi pe șleahul Hătînelui?... Sumedenie de oști! Bolnavii zăceau pe marginea drumului lăsați în seama Célui de sus, peste cîmpii se roteau vulturii de-asupra leșurilor omenești și de prin văi se ridica așa miros greu c'abia ne trăgeam suflarea de stricăciunea văzduhului. Cale de șapte zile n'am întîlnit țîpenie de om, pe semne unde băteam laturile, de frică să nu ne prindă Cazacii. Intr'un tîrziu noaptea am ajuns la Chișineu, acolo zarvă și tîmbălău mare. Intrebăm noi ce-î freamătul ăsta de oaste?..

Ce, nu știți?... S'a făcut pace între cele două împărății și s'a dat Rușilor Basarabia.

Dac'am auzit noi așa, mult n'am mai stat la gînduri și-am și luat'o repede spre casă. Am răsbit prin codru și-am eșit la Prut. Acu Prutu era hotar. Curgeau băjenii de prin sate. Iși luaă oamenii în grabă tot ce mai puteau duce cu dinșii din gospodărie și se strămuțau încoace de pe pămîntul înstrăinat. Vedeai femei alergînd cu țoale în brațe năpustindu-se unele peste altele, trîntind lucrurile grămadă pe leăturile plutei. Copii cu pumnii încleștați de fustele mamelor, întrebau plîngînd: de ce fugim, mamă? Unde ne ducem? Bătrînii inlemniți pe mal cătau cu jale la bătătura lor părăsită.

Czacii cu sulii lungi, amețiți de băutură, ghiontiau mulțimea împingînd'o de-avalma spre apă și cum alegi oile la strungă așa ochia pe cei mai voinici și-î da la o parte să rămie acolo reslețiți de femei și de copii în cît țî se rupea inima de țîpetele bieților copilași și de bocetele femeilor. Cazacii băteau orbește cu biciul în carne vie și strigaū în limba lor «Peröt» la cei care plecaū, «Nazat» la cei care trebuiaū să rămie. Tocmai în deseară ne-a venit și nouă rîndul să trecem, ne'nărcam bejania, Cazacii ne numărau din ochi, da un polcovnic urit de colo ne tot arăta cu degetul și nu știu ce boscorodea în limba lui! Așa, pornește un rînd de plute și trece dincoace cu nevestele și copiii noștri, da cînd era să plecăm ce să ne pomenim c'un șir de călăreți că ne pun lăncile în față și ne tae drumu! Noi par'c'am văzut o vilvătae mare înaintea ochilor, și pîcînd gîndul Cazacilor odată-am scos de la briu măciucile ghintuite și ne-am repezit buziș în ei. Pîriaū măciucile în lăncile lor, și dăm buzna printre ele, ne facem drum spre ei și începem a le căra la mir.

Cazacii, dacă văd, scot săbiile și se năpustesc asupra noastră. Da nici noi nu ne dăm, pe care'l loveam îl și vedeam grămadă la pământ. Se făcuse o învălmășeală și-o larmă de nu mai știa ce-i. Dar cînd credeam noi că i-am răpus și ne pregăteam să ne aruncăm în vad, — de-odată o pară roșie ne ia văzul, văzduhul se zgudue de pocnete, și unul din noi cade mort, alții se vaită răniți.

— Pe brînci, flăcăi, și la gleznele cailor! — strigă la noi vătafu Pinte, dîndu-ne ghes la luptă. Și pînă să-și încarce ei puștile a doua oară, noi ne-am vîrit în picioarele cailor și cit ai da din umăr, pe toți ți-i-am răbufnit de pământ. Atunci a fost grozăvie mare. Cai și oameni, una ne-am făcut! Cazacii se svircoleau pe jos și noi dam de stîngeam, cu picioarele, cu pumnii, mușcam cu dinții, le'mproșcam ochii cu țărîna, le vîram pământ în gură: «Na, mîncă, umpleți foalele, naș-brat, cu pămîntul nostru».

A... îi răpusesem acu de bună seamă. Ai noștri ne priviau de pe malul celălalt, și ce bucurie pe ei cînd ne-au văzut c'o retezăm la vad, slobozi, scăpați.... Dar iată că de după sălcii sbughesc alți călăreți, azvîrl arcanele și ne prind ca pe ciîni. Ce-am pățit, om spune și morților... Se uita ai noștri, sărmanii, de pe mal, cum își fac ris de noi Cazacii... BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ce să vă mai spun? Ne-au legat strîns cu minile la spate, și'n sfîrcul biciului ne-au dus pe jos pîn' la Hotin. Apoi de-aceia 'ncolo să te ții, Pirleo! Că bine a zis cine a zis: să nu dea Dumnezeu omului cit poate răbda.

V. COSMOVICI.

VÎNĂTOAREA

E codrul tăcut, singuratic
 Și doarme sub flori de zăpadă;
 Auzi cite-un urlet sălbatic
 De fiară dorită de pradă, —
 Un freamăt... Și iarăși tăcerea
 Asupra-î 'și 'ntinde puterea.

Sub falnicî stejari vinătorul
 Așteaptă ca fiara să-i vie,
 Dar iată — l'ajunge fiorul
 Mărețului codru ce 'nvie
 La cornul bătaiei ce sună
 Și goana începe nebună.

Și colcăe, urlă turbată
 Și bate din crengile-î dese
 Pădurea; iar fiara speriată
 Iși lasă culcușul, și ese
 S'asculte bătaia de-aproape
 Cum crește treptat din hirtoape.

O clipă e nedomerită,
 Cu ochii și nările 'n singe;
 Apoi se repede-amețită
 Și jăpăe frunza, — și fringe
 Uscatele crengi în picioare,
 Ascunse în flori de ninsoare.

De-odată un pocnet răsună
 Și-un răget dumbrava străbate;
 Hăitașii dînd chiot s'adună,
 Duc prada pe ramuri uscate...
 O clipă... Și larma 'ncetează,
 Iar codrul adoarme... visează.

S. HASNAȘ.

VRĂJITOARE

Dormisem mult — și firea întreagă părea că întirzie în somnul ei; — era în Martie, și ninge.

Vîntul aspru împrăștiase lumea de pe stradă.

Rătăcii singur, nehotărît unde să-mi pripășesc sufletul pustiî și obosit...

Întîlnii un prietin. Altă dată aș fi trecut pe lîngă el fără să-l bag în seamă; acum mă coprinse o bucurie de copil cînd simții degetele mele subțiri și reci strînse într'o mină caldă.

— Ce te faci?

— Vremea asta...

— Urită... Apoi sărbătorile să le petreci în familie, alt-fel n'are viața nici un farmec.

Dădui din umăr.

Ignat mă coprinse cu brațul.

— Vîno la mine.

— Departe?

— Aproape de tot.

Plecarăm.

— Să vezi pe Lia cum se bucură de ouă roșii. Deschide niște ochi mari și bate din minușite.

— Ai deja copii?

— O fetiță de opt luni, dar să vezi ce voinică ie. Și cum ride!

Îl privii peste umăr, cu necaz. Mărunțel și foarte elastic, nu putea să

aibă mai mult ca două-zeci și doi de ani; și iată că avea deja casa lui, copilul lui: suprema fericire a vieții!

Intrarăm în strada Sfinților, într'o curte umedă, împrejmuită cu clădiri și de aci de-a dreptul în casă, într'o cameră mare, întunecoasă.

— Aurelio!

O femeie tânără se ridică de pe pat. Aprinse lampa și părea mirată de sosirea unui străin. O figură frumoasă, dar fără nici o expresie.

Ochii ei căprii păreau osteniți, pironiți în vag.

Un păr castaniu, puțin și neingrijit îi atârna în șuvițe drepte peste urechi și gît... Era rău îmbrăcată, fiecum, cu o desăvirșită nepăsare de tot ce i-ar fi putut da o înfățișare plăcută.

— Îți aduc un mosafir, tu îl știi, ți-am vorbit mult de el, Romulus Oanea, uite, el ie.

Ea mișcă din cap fără să-mi întindă mîna și fără să zîmbească, așeză scaunele în jurul mesei.

Ignat sări să-mi scoată paltonul și mă pofti să șed.

O neliniște ciudată mă cuprinsese. Nu era frumos în casă: un pat mare de fier cu macat roșu, cu perini mototolite, din cari sburau prin aer mic firicele de puf... O etajeră la colț, plină de cărți roase și prăfuite.

Ea îmi prinse privirea și roși.

— E urită casa asta, întunecoasă; nici nu-ți vine să mai așezi prin ea...

— Stați demult?

— Nu... și o să ne mutăm... ne tot mutăm. Astă vară am stat departe, la mahala, dar și acolo e urit.

Se cutremură zguduită de un fior.

Ignat îmi atîrnă paltonul într'un cui după ușe, nebunatic, gălăgios.

— Urit, ce urit? Moffuri! Ia mai aprinde o luminare și adă pe Lia; unde-i Lia?

— Las-o că doarme, te rog...

Speriată își întinse brațul peste leagăn, dar el o dete la oparte. Ridică copila și o sărută vijelios:

— Lia, Lia tati, opa... opa...

Mititica se strîmbă și începu să țipe din răspuțeri, pînă cînd el, sătul de joc, o aruncă în brațele mă-sei.

— Dă-i să sugă, dă-i să sugă...

Cu o nepăsare ciudată ea își desfăcu sînul alb moleșit și rămase tot timpul cit ținu fetița mă pîept în aceiași atitudine de nesimțire.

Ignat, de o veselie exuberantă, începu să-mi destăinuiască secretele redacției unde lucra. Mici amănunte hazlii cari mă făcură să rid. Apoi vorbirăm de teatru. Ea tresări. Așeză fetița în leagăn, își netezi șuvițele de pe temple și se apropie.

— Vă duceți des, la teatru?

— Destul de des.

Părea emoționată.

Ignat îmi făcu cu ochiul, apoi rîse în hohot.

— E nebună după teatru. De, nu prea ne dă mîna, totuși am dus-o odată la «Romeo și Julieta». Dar am pățit-o...

— Nu v'a plăcut?

Ea se aprinse și-i făcea semne să tacă.

— Aș! Dimpotrivă. Era exaltată. Nici odată n'am mai văzut-o așa. Nu mai mîncă, nu dormea, noaptea recita versurile lui Romeo cu ochii deschiși plini de lacrimi. Mă luasem de gînduri...

— Prostii! Să nu crezi...

Era aproape să plîngă. Ignat o luă de mîna și o privi o clipă foarte serios, apoi se reculese.

— Dar nu mîncăm?

Ea puse masa. O masă săracă cu farfurii ciocnite și cuțite eșite din mîner. Ciorba fu afumată, friptura arsă, șunca o mîncase pisica. Ignat se supără, înjură servitoarea, trînti un scaun; fetița se deșteptă din nou și începu să țipe asurzitor.

Vojam să plec, dar ea mă opri cu o privire, și am rămas pînă tîrziu. Neliniștit mă întrebam: de ce? De unde răsărise deodată în ochii ei căldura aceea fascinatoare?

II

În ziua următoare m'am deșteptat obosit, ca dintr'un vis urît.

Visasem ceva?

Nu. Mi se pare că nici nu dormisem.

Am stat așa într'o somnolență adîncă, fără ca spiritul meu să fi putut profita ceva din această odihnă.

Tabloul de așeară mă tulbura. Ce căsnicie! Ce stranie femeie!

Îmi spălai fața cu apă rece, îmi frecai fruntea, să mă gîndesc în altă parte... Articolul pentru gazetă, o arie de operă... În zadar! Ochiul ei îmi ardeau creierul. Ce simțire nesuferită!

E, sunt nebun! N'am s'o mai văd nici odată — nici odată. Și atît.

Nici nu mai treceam prin strada Sfinților, și cînd îl zăream pe Ignat, de departe îl ocoleam.

Doar într'o seară, cu pălăria trasă peste ochi, trecui pe sub ferestre, destul de înalte ca ea să nu mă poată zări. Fusesem acolo. Ținea copila n picioare răzămătată de pervaz și ca să o distragă ciocănea în geam. Obiceiul țărănesc.

Fără voie ridicai privirea și o salutai. Se retrase îndată.

După Sft. Gheorghe văzui ferestrele deschise — casa goală.

Rămăsese neînchiriată.

Păreții despoiați, mohorîți și plini de găurele făceau o impresie sinistră; fugii înainte ca gonit de o vedenie urită...

Era o zi frumoasă, plină de soare. Parfumul primăverii umplea aerul stradelor mai curate și mai puțin populate. Îmi făcea așa de bine.

Trecui de-alungul Bulevardului și eșii prin calea Moșilor în mahalaua Armenească.

Înainte unei căsuțe mici cu ferestrele spre nord, și joase și cu gratii de fer, mă oprii. Umezeala pereților se întindea pînă sus. Un geamlîc vechiu cu ochiuri mărunte strălucea trist în bătaia soarelui ce apunea...

Un exemplar din acele case sinistre ce închid viața unei rase pornite spre mormînt...

Și melancolia căsuței se lipi par'că de sufletul meu. Curtea însă era plină de verdeață. Și sub bolta de viță ce se întindea de la porțiță pînă în fundul curții zării silueta albă a unei femei.

Mă întorsei să plec, de teamă să nu fiu observat. Simțeam par'că ochii negri ai armencei pironiți asupra mea întrebători și dojenitori și apostrofarea obicinuită a Bucureștenței: ce obraznic! Dar un tropot de piciorușe și un glas cunoscut mă opri în loc:

— Lia!

Incremenii.

— Aci v'ați mutat?

Ea îmi întinse mîna.

— E frumos aci, așa-i?

Arată bolta de viță, geamlîcul și întinderea curții.

— Am sămănat și flori.

Nu mai era de recunoscut. Zimbitoare îmi arătă un scaun.
Nici îmbrăcămintea nu-î mai era așa de neglijată, părul adunat frumos
la ceafă avea lucire vie a castanelor neculese...

— Sunteți bine?

Fața i se luminează de o viață nouă.

— Prea bine!

Își răzică capul de spatele scaunului închizând și redeschizând ochii
plinii de extaz.

— Verdețata asta dimprejur mă face nespuse de fericită. Toată ziua
stați aici și mă uit cum răsar și cresc frunzele... Apoi te-am tot așteptat...

Coborîi ochii la pământ.

— Azi când am văzut soarele răsărind așa de frumos, senin și cald,
știam că o să vii... Și ai venit!

— Din întâmplare...

— Din întâmplare... Da, din întâmplare-ai venit și întâia oară. Inșă.. eă..

Flăcări roșii îmi fluturău naintea ochilor și ea plutea de-asupra lor,
aproape tot mai aproape de mine.

— ... Eu te iubesc.

Mi se pare că mi-am pierdut conștiința.

Când îmi venii în fire o văzui tot așa răzimată pe scaun cu ochii pe
jumătate închiși și o Doamne! atât de frumoasă...

Sunt douăzeci de ani de atunci și o văd încă..

Cum venise Lia călcînd mărunt cu pantoforii galbeni, pe nisip, cum
se agățase de rochia ei plîngînd:

— Mamă... mamă...

Și eu am fugit ca un nebun, ca un smintit, chinuit și nenorocit, dar
nu, nu, nici odată nu voi putea s'o uit.

CONSTANȚA HODOȘ.

GÎNDURI

După horă ieri ieșiră
Toate fetele 'n pridvor,
Lă vedeam cum își înșiră
Flori la sîn, și 'n păr șă-și pue,
Cum se string mereu să-și spue
Glume de-ale lor.

Tu, lipind de stîlpul rece
Obrăjorul tău aprins,
Nu vedeai nici cine trece;
Și c'o mină petrecută
Strîns pe după stîlp, tăcută
Tu 'l țineai cuprins:

Și-aș fi vrut să-ți știu anume
Gîndul tău, pe cel mai drag.
Nu știu tu, dar eă pe lume
N'am mai drag, decît să-mi iasă
Seara pe furiș din casă
Mindra pină 'n prag!

Seceram în lan, iar plopii
Lîngă riă sunau cîntînd.
Te-am văzut legîndu-ți snopii,
Și-adunînd dintiău plecată
Tu cu snopul tău de-o-dată
Dreaptă 'n soare stînd,

Veselă-l stringeai spre tine
Cum rădici copilul mic
Ca să-l stringi la piept mai bine.
Snopu 'n brațe-așa văzîndu-l
Tot îmi sta pe suflet gîndul
Să mă 'ntorc să zic:

«Cum e 'nvoaltă ca bujorul,
Ce nevast'ar fi din ea!
Și să-și string' așa odorul
De copil, drag ei și mie,
Iar bunica lui să fie
Mama ei și-a mea!»

La biserică, din uşă
Mă uitam şi eu la sfinţi.
Cind intra cite-o mătuşă
Săruta d'abia pe frunte
Sfinţi de cei cu bărbii cărunte
Cuvioşi părinţi,

Dar, pe calu-i alb călare
Tinăr mindru şi 'ncoifat,
Se sbătea sub sărutare
Sfintul cel numit ca mine!
Te-am văzut, frumoaso, bine
Cum l'ai sărutat,

Tu şi 'ntregul stol de fete!
Şi-mi venia să-l smulg din cuiu,
Şi să-l dau de vr'un părete!
Grija mea de n'ai ghicit-o
Nici acum, mă mir, iubito,
Cum să ți-o mai spui?

GEORGE COŞBUC.

CARACTERUL LUI HEINE

— O RECTIFICARE —

În numărul al 3-lea al revistei *Flacăra* d. B. Brănişteanu vorbeşte despre Heine certînd pe Nemţi pentru faptul că până astăzi n'au ridicat nici un monument acestui poet şi ocărînd pe cîţiva Romîni «ignoranţi şi pretenţioşi, cari fără a-l cunoaşte de cât din auzite şi din criticile altor ignoranţi se răpăd să apere poporul romîn de primejdia lui»...

Redactorul «Flăcii» stînsese îşi explică această pornire duşmănoasă a Nemţilor şi a Romînilor din împrejurarea că «Heine era Evreu şi nu-şi nega de loc originea» şi că de pe altă parte «în toată viaţa sa Heine a rămas neclintit fidel ideilor democratice».

Explicarea aceasta însă fiind pe cit de superficială, pe atît de falsă, o scurtă restabilire a adevărului e necesară.

Pornire duşmănoasă în contra lui Heine există într'adevăr. Nu la noi, căci cunoştinţele de literatură germană ale poporului nostru şi chiar ale profesorilor noştri prea sunt puţin temeinice, ca să se poată vorbi despre simpatii sau antipatii serioase faţă de un poet strein. Dar un asemenea curent se poate constata în opinia publică germană, unde a existat în tot-deauna, încă de la întăia păşire în publicitate a lui Heine, de când reacţionarul naţionalist Menzel l'a denunţat ca nepatriot, iar evreul Börne l'a acusat de trădător al intereselor democraţiei germane. Şi sorgintea acestui curent o constituie un complex de motive, aşa că chestiunea întreagă nu se reduce la nişte simple veleităţi antisemite cum pretextează oamenii iubitori ai motivaţiunei uşoare, ci-şi are justificarea sa psihologică.

Criticii antisemiţi ca şi coreligionarii mai serioşi ai lui Heine recunosc unanim caracterul acestuia ca motiv al nepopularităţii sale între Germani. Acest caracter, reconstruit din viaţa şi operele lui Heine precum şi din scrierile celor trei biografi principali ai săi Elster, Karpelles şi Brandes, ovrei şi ei şi prin urmare preocupaţi numai în direcţie favorabilă, este următorul.

1. *Heine n'a avut nici o religie, n'a crezut în nimic.* Născut ovrei, din o fa-

milie de habotnici, educația și-a făcut-o la o școală catolică din Düsseldorf. Profesorii acestei școale, admiratori ai Enciclopediștilor francezi, se conduceau de principii liberale, dar învățământul întreg de care Heine a avut parte pare a fi fost foarte confuz¹⁾ ceea ce fatal trebuia să se răsbune. Deismul și ateismul erau problemele filosofice, discutate de acești profesori înaintea băeților, iar directorul școlii, catolicul Schallmeyer, un moralist de profesie, și-a dat toată silița să-l convertească pe Heine la catolicism. Sub influința acestuia, se hotărîse odată a se înscrie într'un seminar catolic, pentru a se face preot, — hotărîre de care mai târziu și-a bătut joc (cu multă ironie²⁾).

Eșit din liceu, așa de puțin lămurit în chestiuni de credință, însă cu o vedită înclinare spre catolicism, ajunge în societatea intelectualilor evrei și sub influența lor devine un fervent apostol al sionismului. La 1822, fiind la Universitatea din Berlin, înființează împreună cu evreii Ed. Gans și M. Moser societatea pentru cultura israeliților, al cărei scop era «a menține credința străbună și a elibera pe evrei de sub jugul îndelungatei sclăvii».

Fanatismul lui semit însă ține abia timp de un an, căci în curînd îl vedem convertit la creștinism. După diferite declarații, între cari și celebra afirmație: *religia israelită nu este o religie, ea e o nenorocire*, Heine se botează. Încreștinarea sa însă nu era un act de convingere, ci un scop de a putea ajunge la vre-o slujbă de stat; nereușind, porni să înjure din nou instituțiile creștine.

Mai târziu trece prin o nouă fază. În Paris face cunoștința elevilor lui Saint Simon și împreună cu aceștia desfășură mult zel pentru combaterea religiilor existente, propagă principii etice și religioase deosebite, mai cu seamă panteismul și reîntoarcerea la Spinoza.³⁾

Toate aceste faze de credință, prin cari a trecut și pentru cari a fost atacat atît din partea evreilor ca și din partea creștinilor, au avut resunet și în activitatea lui literară. În poeziile «Die Wahlfahrt nach Kevlaar», «Die Weihe» și în câte-va altele găsim urme de o cucernică credință creștină. În «Almansor» ș'a intrupat durerea pentru rasa semită. În «Reisebilder» creiază în figura lui Hirsch Hyacinth o caricatură de evreu, care face de ris întreaga lor semînie. Iar ca aderent al Saint-Simonismului se afirmă în a sa «Geschichte der Religion u. Philosophie in Deutschland».

2. Heine n'a avut nici un ideal politic sau național. Fusese crescut în dragoste pentru Francezi, căci la liceul din Düsseldorf cultul pentru Napoléon era la ordinea zilei. Ajungînd însă la universitate, poetul intră în legături cu corporațiunile studentești germane a căror organizație era curat națională și a căror mișcare socială era ostilă Francezilor. Intiia atitudine politică a lui Heine a fost liberală, chiar demagogică. Cu grai viu și cu condeiul se face apostol al liberalismului și atacă sistemele reacționare. Luat însă la ochiul de către guverne, se pocăește și la 1823 scrie în «Politische Annalen» cîte-va articole în cari revoacă multe din cîte spusese până atunci și se declară cu mult mai blind și mai concesiv, de cum fusese³⁾.

Cu toate retractările însă, neprimind catedra de la München, cum sperase, publică la 1829 *Reisebilder*, opera sa plină de alusii politice și idei revoluționare. Un an mai târziu, după încetarea revoluției franceze, pleacă la Paris și pe cînd toată democrația germană și mai ales scriitorii grupării «Germania-Jună» așteptau

¹⁾ Dr. Julius Asbach Heine u. das Düsseldorfer Lyceum. Beylage zur Allgem. Zeitung. München, No. 256 și 257 din anul 1899. — Ibidem No. 112 ex. 1900.

²⁾ Opere compl. Ediția Elster vol. II p. 69 Geständnisse.

³⁾ Elster, I p. 12.

să-l vadă luptător al cauzei germane, în el se produce o nouă schimbare. Se lăpădă de radicalii germani din Paris, grupați sub Börne și primește dela guvernul francez o rentă anuală de 4000 de franci, pe care o încasează regulat până la 1848. Din momentul stabilirii sale în Franța, începe epoca cea mai discutată din viața lui Heine și faptul că de aci înainte n'a mai avut pentru Germani de cît cuvinte severe în schimb însă pentru Francezi o simpatie continuă, a făcut posibilă acuzarea lui de trădare.

Această trecere a lui de la un principiu politic la altul, această continuă oscilare între extreme, se poate urmări cu evidență și în ceea-ce a scris. În «Cei doi Grenadiri» și în cartea «Le Grand» îl vedem făcînd apologia cesarismului francez, reprezentat prin Napoleon. În scrierile prozaice dinainte de 1830 luptă pentru libertățile germane. Iar în scrisorile din Paris, precum și în ciclul de poezii din «Deutschland ein Wintermärchen» apare ca un dușman cinic al Prusiei și ca un apologet entusiast al Franței democratice.

3. *Heine n'a fost consequent nici în principiile sale estetice.* Alături de-o poezie eterică găsim cîte un vers de cuprins obscen. De dragul unei glume sau a unei poante usturătoare, sacrifică adese-ori o idee poetică măreață. Poet romantic prin eselență, toate versurile lui de la început sunt inspirate de popor și au forma populară; ele conțin toate elementele fantastice, proprii scriitorilor romantici din acel timp; «Loreley», cea mai răspândită poezie a lui, e de-a dreptul împrumutată din colecția de poezii populare a lui Clemens Brentano. Și cu toate acestea nimeni n'a ris cu atîta sarcasm de întregul curent romantic ca Heine în răspunsul ce a dat d-nei de Stael în opera sa polemică «Die romantische Schule»..

Aceste și cîte-va alte momente puțin luminoase din viața și activitatea lui Heine i-au întunecat calitățile de artist și meritele de scriitor și au făcut să fie desconsiderat de către majoritatea poporului german și să fie judecat cu asprime, de sigur adese-ori nemeritat. Explicarea însă zace în caracterul lui care nu găsește apărători nici chiar printre criticii evrei mai de seamă ¹⁾ și în multele greșeli ce le-a săvârșit ca om, iar nu în împrejurarea invocată de d-l Brănișteanu că ar fi fost prea «democrat» și prea mare «evreu».

Faptul că a fost evreu ne spune cu totul alt-ceva, explică toată nenorocirea lui. Ca evreu el nu putea să se pătrundă de idealurile rasei germane; ca evreu el nu putea să-și mențină armonia și echilibrul sufletului în mijlocul frămîntărilor unei epoci de tranziție și nu putea fi aderent sincer al romantismului, pentru același motiv pentru care un evreu român sau un scriitor român de origină streină nu va putea fi nici-odată însuflețit de un curent romantic în literatură, dată fiind baza națională a unei mișcări de acest fel. Iată de ce Carol Busse, un tînăr publicist de valoare, căutînd a deslega «problema Heine», o identifică cu «soarta tragică a evreului modern»²⁾ și o explică din particularitățile inerente rasei semite.

IL. CHENDI.

¹⁾ Elster, N. 171, și Karpelles, Ed. din Hamburg 1887 p. 71.

²⁾ C. Busse, Neuere deutsche Lyrik. Halle a S. p. 37—41.

RUGĂCIUNE

Mărgăritare
Picură noaptea pe flori,
In umbră cîntă
Privighetori.

Luna 'nvesmîntă
Zărilor 'n straiu strălucit,
Doinește 'n surdîină
Codrul vrăjit.

Glasurei te chiamă —
Auzi-le de sus
O Maică Sfîntă
A lui Isus !

ZOE FRASIN.

CRÎMPEE

Visez adesea că mă găsesc singur într'o casă mare, pustie, în mijlocul unei cîmpii deșerte. E noapte, și mi-î frică — nu știu unde mă găsesc, cum am venit, ce s'a petrecut cu mine. Aud de-odată tro-pote de cai în galop, viind de departe — s'apropie de casa în care staîu încuiat pe din afară. Aud pași, șoapte nedeslușite pe lingă pereți. Sper — aștept — nu văd nimic. Cine-or fi fost?.. Aî încălecat și aî plecat iar în galop. Și iar mă umple aceeași neliniște, aceeași groază de tăcerea care mă 'mpresoară, de primejdiile necunoscute cari mă pîndesc...

Nu e oare visul acesta icoana vieții mele 'ntregi?...

* * *

În Marte — la Ateneu — concert simfonic. Mă uit lung, aproape indiscret, la o domnișoară brună, din stal. N'o cunosc, e frumoasă și-'mî ilustrează de minune bucata pe care o ascult. Are un buchet de mișcunele la manșon. Se pleacă să-și miroase florile, cu o mișcare de păsărică drăgălașă care bea apă. Simte c'o privesc. Une-orî se uită și ea la mine, ș'atunci mi se pare că tot soarele, toată primăvara de-afară rîde în ochii ei. Sînt clipe în cari căutăturile noastre se'ntilnesc, ș'atunci orchestra toată parcă e condusă de noi, fie-care frază muzicală capătă o adîncime ș'un înțeles de care numai sufletele noastre, al meu și-al ei, se pătrund. Suride ca prin vis; în jurul gurii, în umbra lungilor gene ce bat ca aripi de flutur, pe toată fața ei palidă trec unde de gînduri sficioase, nelămurite, gînduri de acelea pe cari nici o limbă nu le-a putut rosti. C'o înceată legănare din cap,

c'o dulce închidere din ochi, pare că se 'nchină, ritmului, pare că-și culcă tot sufletul pe valurile simfoniei. Și iar ni se 'ntilnesc privirile — fermecătoare, misterioasă atingere de gânduri! Sala, orchestra, razele de soare ce plouă din tavan, lumea atentă, în haîne de sărbătoare, toate par'că sînt aduse acolo pentru noi, pentru înflorarea aceea de-o clipă a inimilor noastre, cari nu se cunosc, și totuși se întrebă, se chiamă, se caută, atrase ca de adincul unui abis. — Atit a fost.

N'am mai văzut-o de-atunci — și niciodată n'am căutat să aflui cine-î. Cînd sînt singur, cînd sînt trist, cînd sînt bolnav, o simt, se uită la mine — așa de duios... privirea ei mă-aduce primăvară, cîntece, parfum de violete, și toată vieța mea se umple de iubire.

RARES.

I D I L Ă

Din luncă draga dispăruse,
 Eū, p'altă parte pe furiș;
 Și ne 'ntilnirăm față 'n față
 În crîng, subt înverzit tufiș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Eū i-am desprins din cingătoare
 Mănuchiul mic de flori albastre,
 Ea 'mperechiase două ramuri
 De-asupra capetelor noastre.

Și surizînd, plecîndu-și fruntea,
 Închise ochii fericită:
 Mijea lumina 'n cuibul tainic
 Ca sub o geană ostenită...

V. PODEANU.

BIBLIOGRAFIE

Cîte-va versuri de Ion Gorun; *Momente* de Caragiale; *Patriarhale, Romante și Cîntece* de St. O. Iosil; *Elemente de Psihologie* pentru cursul secundar de I. Găvănescul, *Istoria modernă* (de la pacea din Vestfalia pînă astăzi) de acelaș autor; *După dragoste* nuvele de Artur Gorovei; *Eglè* poem dramatic de Ludovic Dauș; *Vise și lacrimi* de Florian I. Becescu; *Ahturi și Ofuri* de G. Ranetti; *Di-afane* versuri de Codreanu; *Versuri* de Demetrius; *Clipe de repaos* nuvele de Sorcovă; *Versuri* de Vasile Pop; *Cîntarea Cîntărilor* act în versuri de Gr. V. Botez (Gordon); *Scrisori de la țară* de Raf. Rang; *Rătăcire* de I. Adam; *Romînia Pitorească* de A. Vlăhuța.

RĂSPUNSURI

D-lui E. F. Iași. Pentru lucrurile frumoase, ori cât ar fi de mari, facem noi loc, — de asta să n'aveți grijă. De prisos să vă mai spunem că nici una din cele două poezioare nu n'cape. «Numele necunoscut»?... Ce idee!

D-lui V. B. Loco. Rimează, sună frumos pe une locuri, și par'c'ar fi ceva.... Și totuși nu-i nimic. Ce va fi mai târziu? Numai Dumnezeu poate să știe. Și fiind-că ne cereți un sfat, eată-l: nu faceți poezii de cât atunci cînd simțiți că sufletul D-voastră e plin, plin pînă la debordare, de imagini și de gânduri de acelea ferbinți, emoționate, cari solicită ritmul, cari se 'mbracă par'că de la sine în haina de sărbătoare a versului.

D-lui S. V. Iași. «Personal» nu vă putem scrie. De ce atîta stăruință? Talentul — cînd e talent — adevărat — n'are nevoie de certificate. Ce vă face să credeți că publicul nostru nu poate avea o părere a lui, și că vă trebuie numai de cit o diplomă de capacitate literară, ca să puteți străbate?... Aveți talent? Dovediți-l și restul va veni de la sine. — Păreră noastră?... O stringere din umeri, și asta — pentru-că sinteți tînăr.

D-soareî Z. G. F. Loco. Puțin le lipsește celor trei bucăți, pentru a fi de tot bune. În special «Suav Chiparos» ne-a atras luarea aminte. Sînt în ea versuri de toată frumuseța, și poate, dac'ați relua ș'ați îndrepta toată strofa 'ntăi, cite-va șovăiri din strofa a doua ș'a patra, și cele două versuri de la sfîrșit, cari nu merg de loc, ați face-o poezie într'adevăr atingătoare, și v'am publica-o cu entuziasm.

D-soareî E. B. Piatra-Neamțu. Intrebarea D-voastră începe să facă puțină lumină. Eată ce ni se scrie 'n Iași:

Onorate Domnule Wlahuță, University Library Cluj

În privința manuscriselor lui Eminescu, de care văd că se interesează o Domnișoară din Piatra-Neamț («Semănătorul» No 1, pag. 16), știu următoarele:

1) Scrisorile lui Eminescu către poeta, cu care dînsul a fost legat printr'un prieteșug de toți cunoscut, au fost în Iași la o rudă de aproape a poetei, iar astăzi sînt în păstrarea D-lui Titu Maiorescu.

2) Tot la D-l Titu Maiorescu se află mai multe poezii inedite, care fiind închinăte unor Doamne încă în viață, nu pot fi publicate; mai sînt de asemenea la D-l Titu Maiorescu mai multe fragmente de poezii, care au fost încredințate unui profesor de la Universitatea din Iași spre a fi intercalate într'un studiu ce Domnia-sa este vorba să publice.

Iași 1901 Dec. 4.

GH. TEODORESCU-KIRILEANU.

D-neî A. Loco. E o vieață 'ntreagă în cele opt pagini — o vieață de rezemare, de gânduri curate, de simțiri discrete, delicate, din alte lumi, din alte vremi. Le-am citit, ca pe-o poezie frumoasă din care se exală un parfum de melancolie — suspinul unui suflet deosebit, care-a trăit neînțeles, neștiut de nimeni, zăvorît în lumea lui de visuri — visuri întime, visuri sfinte, pe cari nu le spuî nimăruî de frică să nu le strică, să nu le pierzi. Abisuri de durere se deschid sub unele fraze, și nu e rînd, nu e vorbă, sub care să nu simți bătaile unei inimî alese. Sînt pagini cari se păstrează. — Vă mulțumesc, în numele «Semănătorului» pentru frumoasele urări ce-î faceți.

D-lui D. R. Buzeu. Le-am primit, dar nu le-am putut publica. Ne cereți un lucru absurd. Cum să vă arătăm «pe larg» motivele pentru cari nu vă publicăm? Dar aceasta ar însemna să ne umplem revista numai cu răspunsuri. Ș'apoi, încercările din cale-afară slabe s'aruncă la coș, fără nici o «mențiune».

RED.